

Sygn. akt II CSK 534/06

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 28 marca 2007 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Antoni Górski (przewodniczący)

SSN Teresa Bielska-Sobkowicz

SSN Marian Kocon (sprawozdawca)

Protokolant Anna Banasiuk

w sprawie z powództwa J. B.

przeciwko Skarbowi Państwa - Sądowi Okręgowemu w Ł., Aresztowi Śledczemu w Ł., Zakładowi Karnemu w Ł. oraz Prokuraturze

Okręgowej
w Ł.

o zadośćuczynienie, odszkodowanie i rentę,

po rozpoznaniu na rozprawie w Izbie Cywilnej w dniu 28 marca 2007 r.,

skargi kasacyjnej powoda od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...]

z dnia 8 czerwca 2006 r.,

oddala skargę kasacyjną i zasądza od powoda na rzecz Skarbu Państwa - Sądu Okręgowego w Ł. kwotę 5.400 zł (pięć tysięcy czterysta) tytułem kosztów postępowania kasacyjnego;

przyznaje od Skarbu Państwa - Sądu Okręgowego w Ł. na rzecz adw. A. B. kwotę 3.600 zł (trzy tysiące sześćset) powiększoną o stawkę podatku od towarów i usług z tytułu kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu.

Uzasadnienie

Sąd Apelacyjny wyrokiem z dnia 8 czerwca 2006 r. oddalił apelację powoda J. B. od wyroku Sądu Okręgowego w Ł., którym ten Sąd oddalił żądanie powoda zasądzenia od pozwanego Skarbu Państwa bliżej określonych kwot z tytułu odszkodowania, zadośćuczynienia i renty w związku z jego „przetrzymywaniem” w areszcie w okresie od 1 lutego 1994 r. do 22 października 1996 r. U podłoża tego rozstrzygnięcia legł pogląd, że zakres odpowiedzialności odszkodowawczej pozwanego jest ograniczony jedynie do szkód niemajątkowych doznanych przez powoda na skutek stosowania wobec niego tymczasowego aresztowania bez jednoczesnego określenia czasu jego trwania. Wychodząc z tego założenia Sąd Apelacyjny uznał, że przyznana powodowi wyrokiem ETPC kwota 30000 zł stanowi odpowiednie zadośćuczynienia pieniężne za doznaną przez niego z tego tytułu krzywdę.

Skarga kasacyjna powoda od wyroku Sądu Apelacyjnego - oparta na obu podstawach z art. 398³ k.p.c. - zawiera zarzut naruszenia art. 417, 445 k.c., art. 365, 366, 328 k.p.c., i zmierza do uchylenia tego wyroku oraz przekazania sprawy do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Na wstępie trzeba zauważyć, że Europejski Trybunał Praw Człowieka w wyroku z dnia 28 marca 2000 r. w sprawie skarżącego przeciwko Polsce (skarga nr 28358/95) stwierdził, że polskie ustawodawstwo karnoprocesowe w czasie objętym zarzutami skargi nie odpowiadało wymogowi „przewidywalności prawa” w rozumieniu art. 5 ust. 1 Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności („Konwencja”) z powodu braku jakichkolwiek przepisów przesądzających, czy i pod jakimi warunkami tymczasowe aresztowanie, zastosowane na czas określony w postępowaniu przygotowawczym, może być w odpowiedni sposób przedłużone w postępowaniu sądowym. Praktyka wytworzona z powodu tej luki prawnej stała również, ze swej natury, w sprzeczności z zasadą pewności prawa, która to zasada wynika z Konwencji i stanowi jeden z podstawowych elementów rządów prawa. Wychodząc z tych założeń Trybunał uznał, że tymczasowe aresztowanie skarżącego pomiędzy datą upływu terminu trwania tymczasowego aresztowania, wyznaczonego postanowieniem z dnia 30 grudnia 1993 r. – mianowicie 31 stycznia 1994 r. – a datą wydania postanowienia Sądu Wojewódzkiego w Ł.

z dnia 24 maja 1994 r. w kwestii pozbawienia wolności skarżącego nie było „zgodne z prawem w rozumieniu art. 5 ust. 1 Konwencji”. Ponadto Trybunał uznał, że miało miejsce naruszenie art. 5 ust. 4 Konwencji z powodu długości trwania postępowania dotyczącego kontroli legalności tymczasowego aresztowania skarżącego.

Trybunał jednocześnie przyjął, że nie istnieje związek przyczynowy pomiędzy stwierdzonym naruszeniem art. 5 ust. 1 i 4 Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności („Konwencja”) a domniemaną szkodą majątkową skarżącego; w związku z tym Trybunał nie znalazł podstaw do zasądzenia skarżącemu jakiegokolwiek kwoty z tego tytułu (pkt 81). Z drugiej jednak strony, Trybunał przyjął, że skarżący doznał pewnej krzywdy, która nie może być wystarczająco zrekompensowana przez stwierdzenie naruszenia Konwencji; dokonując oceny w oparciu o zasady słuszności przyznał skarżącemu zadośćuczynienie w wysokości 30.000 zł (pkt 82).

Przechodząc do zarzutów skargi kasacyjnej trzeba stwierdzić, że Sąd Apelacyjny, zgodnie z wykładnią prawa dokonaną przez Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 25 listopada 2003 r. (sygn. akt II CK 290/02), przyjął, wbrew odmiennemu stanowisku skarżącego, że w okolicznościach sprawy art. 417 § 1 k.c. stanowi podstawę prawną odpowiedzialności Państwa za bezprawne zachowania władzy publicznej. Uznał przy tym, zgodnie z orzeczeniem Trybunału, że owo bezprawne zachowanie polegało na zaniechaniu wydania postanowienia określającego czas trwania tymczasowego aresztowania skarżącego po dacie wyznaczonej postanowieniem z dnia 30 grudnia 1993 r., a datą wydania postanowienia Sądu Wojewódzkiego w Ł. z dnia 24 maja 1994 r. w kwestii pozbawienia wolności skarżącego. Ponadto, na długotrwałym postępowaniu dotyczącym kontroli legalności tymczasowego aresztowania skarżącego. Trafnie jednakże podkreślił, że nie oznacza to, iż między wskazanym bezprawnym zachowaniem władzy publicznej a twierdzoną przez skarżącego szkodą istnieje adekwatny związek przyczynowy.

Artykuł 361 § 1 k.c. stanowiąc, że zobowiązany do odszkodowania ponosi odpowiedzialność tylko za normalne następstwa działania lub zaniechania, z którego szkoda wynikła, określa związek przyczynowy jako przesłankę odpowiedzialności cywilnej za szkodę. Przesłanka ta wywiera istotny wpływ na zakres obowiązku naprawienia szkody, ogranicza odpowiedzialność tylko do niektórych - spośród wszelkich możliwych - skutków zdarzenia. Ciężar dowodu istnienia związku przyczynowego między szkodą a zdarzeniem, na które powołuje się poszkodowany, spoczywa - zgodnie z ogólną zasadą (art. 6 k.c.) na poszkodowanym.

Przy badaniu związku przyczynowego należy zbadać dwa elementy: po pierwsze czy badany fakt jest *conditio sine qua non* powstałej szkody, a następnie czy spełnione jest kryterium adekwatności. Na gruncie ustalonego stanu faktycznego łatwo dostrzec, że między ustalonym bezprawnym zdarzeniem („zaniechaniem wydania postanowienia określającego czas trwania tymczasowego ...” oraz „długotrwałym postępowaniem dotyczącym kontroli legalności tymczasowego aresztowania”), a twierdzoną szkodą nie występuje relacja *conditio sine qua non*, a tym samym, że nie zachodzi między nimi adekwatny związek przyczynowy. Skarżący kwestionując to stanowisko Sądu Apelacyjnego pomija, że bezprawne zachowanie władzy publicznej nie polegało na tym, że przebywał on w tymczasowym areszcie począwszy od dnia 31 stycznia 1994 r., lecz jedynie na zaniechaniu wydania postanowienia określającego czas trwania tymczasowego aresztowania po tej dacie oraz na długotrwałym postępowaniu dotyczącym kontroli legalności zastosowania wobec niego tego środka zapobiegawczego.

Sąd Najwyższy podziela też stanowisko Sądu Apelacyjnego, że kwota 30000 zł przyznana skarżącemu wyrokiem ETPC stanowi odpowiednie zadośćuczynienia pieniężne za doznaną przez niego krzywdę z tytułu opisanego powyżej bezprawnego zachowania władzy publicznej.

Powyższe przesądza o braku usprawiedliwionej - w rozumieniu art. 398¹⁴ k.p.c. - podstawy kasacji i powoduje jej oddalenie z zasądzeniem kosztów postępowania za instancję kasacyjną.